

Περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου μοὶ συνέβη τι δυσάρεστον. Προσκληθεὶς παρὰ τῆς κυρίας Beer, νύμφης τοῦ περιπύστου μουσικοῦ Meyerbeer εἰς γεῦμα, δὲν ἠξεύρω, τί παθὼν, ἐλησμόνησα τὴν πρόσκλησιν, καὶ μετέβην τὴν ἐπαύριον μόνον παρ' αὐτῇ, ἵνα ζητήσω συγγνώμην· ἀλλ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν μοὶ ἐσυγχώρει τοῦτο, καὶ ἔμενε ψυχρὰ πρὸς οὐ μικρὰν λύπην μου, διότι καὶ περιφήμου ἀνδρὸς ἦν συγγενῆς καὶ ἡ ἰδία ἦν εὐφυῆς καὶ εὐάρεστος, ἐγὼ δὲ προφανῶς εἶχον ἄδικον.

Τῇ 27 Φεβρουαρίου (11 Μαρτίου) εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Ῥώμης παρευρέθην μετὰ τῶν θυγατέρων μου εἰς ἐσπερίδα ἀναγνώσεων, καθ' ἣν ὁ κ. Fels ἀπήγγειλεν, ἐν ἄλλοις, καὶ σκηνὴν ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Ε' πράξεως τοῦ Δούκα, μετὰ πολλῶν μὲν κραγμῶν, ἀλλ' οὐχί, κατ' ἐμέ, καὶ μετὰ τῆς δεούσης ἐκφράσεως.

Τῇ 1)13 Μαρτίου παρεκαθήμην, μετὰ τῶν θυγατέρων μου, εἰς γεῦμα παρὰ τῇ κυρίᾳ Στέγγελ, ὅτε, αἴφνης, προσελθὼν τις, μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι ἐδολοφονήθη ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας. Ἀμέσως ἐγερθεὶς, ἔσπευσα εἰς τοῦ κ. Κοτσεβοῦ, καὶ ἦμην πρῶτος κομίσας αὐτοῖς τὴν εἶδησιν, ἐτηλεγράφησα δὲ καὶ εἰς Ἀθήνας, καὶ εἶτα, μεταβὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας, παρέστην εἰς τὰς νυκτερινὰς νεκρωσίμους προσευχάς, καὶ τὴν ἐπαύριον ἐν στολῇ εἰς τὴν πένθιμον λειτουργίαν, εἰς ἣν προσῆλθε καὶ ἡ Αὐλή.

Εἰς Δανίαν

Τῇ αὐτῇ δ' ἡμέρᾳ ἔλαβον παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τηλεγράφημα ν' ἀπέλθω ἀνυπερθέτως εἰς Κοπεγχάγην, ἵνα παρευρεθῶ εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς πρώην Βασιλίσσης, θείας τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως. Ἀντετηλεγράφησα ὅμως, ἐρωτῶν, ἂν, μετὰ τὸ φοβερὸν συμβὰν τῆς Ῥωσσίας, δὲν ἔπρεπε νὰ μεταβῶ πρὶν εἰς Πετρούπολιν, διότι Πρέσβυν τότε ἐκεῖ δὲν εἶχομεν. Συγχρόνως ἔφερεν εἰς γνῶσίν μου ὁ Πρέσβυς τῆς Δανίας, ὅτι ἡ Βαλτικὴ ἦν πεπηγμένη καὶ δὲν διεπλέετο. Ἀλλὰ νέον λαβὼν τηλεγράφημα, ἐπικυροῦν τὸ πρῶτον, παρεσκευάσθην εὐθύς, καὶ ἀνεχώρησα, συμπαραλαβὼν καὶ τὸν Γεωργαντόπουλον.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπισκεφθεῖς με ὁ Πρίγκηψ τοῦ Μείνιγγεν, μ' ἠρώτησεν, ἂν δὲν ἦν δυνατόν νὰ παρασταθῶσιν ἐν Ἀθήναις οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου μετὰ τῆς μουσικῆς τῶν Χορῶν, ἣν εἶχε συνθέσῃ ὁ ἴδιος. Τῷ ἀπεκρίθην δ', ἀναπτύξας αὐτῷ τοὺς λόγους τῆς προφορᾶς καὶ τοὺς μετρικούς, δι' οὓς τοῦτο θὰ ἦν ἀνέφικτον, πλὴν ἂν οἱ Πέρσαι μετεφράζοντο εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχαῖον ρυθμόν, καθ' ὃν εἶχε μουσουργήσῃ ὁ Ἡγεμών, καὶ τῷ ὑπεσχέθην ν' ἀποπειραθῶ τούτου, ἂν ἔχω καιρόν, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν μου ἔλαβον εἰς τὸν κόλπον μου ἐν ἀντίτυπον τοῦ Αἰσχύλου.

Συγχρόνως δ' ἀπετάθη εἰς ἐμέ καὶ ἄλλος τις, ἀπαιτῶν παρ' ἐμοῦ οὐδὲν ἥττιον ἢ δραματικὴν ἐργασίαν. Κύριός τις May, μοὶ ἔπεμψε τὸν Frauenwelt, κυριακὸν παράρτημα τῆς ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδομένης καὶ σχεδὸν ὅλως ἀγνώστου Staatsbürgerzeitung, ἐν ἣ εἶχεν ἐκδῶσιν (ἀπὸ 24 Ὀκτωβρίου μέχρι 2 Νοεμβρίου) διήγημά τι ἀνάξιον πάσης προσοχῆς καὶ ἐπιγεγραμμένον «Aus schlechten Familien», μοὶ ἐξήτει δὲ νὰ ἐξεργασθῶ αὐτὸ διὰ τὴν σκηνήν! Ἐννοεῖται ὅτι τῷ ἐπέστρεψα τὸ ἔργον τοῦ αὐθημερόν, γράψας αὐτῷ ὅτι καιρὸν δὲν εἶχον!

Τῇ 7)19 Μαρτίου, ἡμέρᾳ Σαββάτου, ὁ Πρίγκηψ Βίσμαρκ ἔστειλε νὰ πληροφορηθῇ, ἂν προτίθεται ν' ἀπέλθω, διότι μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔδιδε τὸ ἐπίσημον διπλωματικὸν γεῦμα διὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τὰ γενέθλια. Ἀπήντησα δ' ὅτι ἀνεχώρουν αὐθημερόν, καὶ ἀπῆλθον κατὰ τὰς 4 μ. μ. Εἰς τὰς 9 δ' ἀφικθεὶς εἰς Ἀμβούργον, κατέλυσα εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Εὐρώπης. Προσεκάλεσε δ' ἐμέ καὶ τὸν κ. Γεωργαντόπουλον εἰς τὸ τέϊον ὃ Γενικός ἡμῶν Πρόξενος κ. Γόρδισσεν, ὅστις εἶχε πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὁδοιπορίας μου. Ἐγὼ δέ, ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, ἤρχισα ἀμέσως μεταφράζων τοὺς Πέρσας. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Βέλγος ἐπίσημος μουσικὸς Gewaert, μοὶ εἶχε διὰ φίλου ζητήσῃ ποίημά τι, ἐν εἴδει ballade, Ἑλληνιστὶ γεγραμμένον, δι' ὃ ἤθελε νὰ συνθέσῃ τὴν μουσικὴν. Ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας λοιπὸν ταύτης συνέθετον καὶ αὐτό, ὃ ἐπέγραψα «Βότσαρης». Ἀλλ' εἰ καί, ἀφ' οὗ τὸ ἔλαβεν, ἀπεφάνθη λίαν κολακευτικῶς περὶ αὐτοῦ, καὶ ὑπε-

σχέθη, ἅμα εὐκαιρήσῃ, νὰ ἐπιληφθῇ τῆς τονίσεως αὐτοῦ, οὐδέποτε τὸ ἔπραξε.

Ἀπήλθομεν δὲ τὴν ἐπιούσαν εἰς τὰς 6, καί, διὰ Σλέσβιγ, ἀφίχθημεν τὸ ἑσπέρας εἰς Φρειδεरिकείαν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ μικρὸν παράλιον χωρίον Wybor, ὅθεν ἐμέλλομεν, διαπλεύσαντες ἐπὶ μίαν ὥραν τὸν Μέγαν Βέλτην, μετὰ τριῶν ἔτι ὥρῶν σιδηροδρομικὴν ὁδοιπορίαν, νὰ φθάσωμεν εἰς Κοπενάγην. Ἀλλ' εἰς Wybor ἠναγκάσθημεν νὰ διανυκτερεύσωμεν ἐν ἐλεεινῷ ξενοδοχείῳ, διότι τὸ ἀτμόπλοιον δὲν ἀπέπλεε τὴν νύκτα, ἐκ φόβου τῶν πάγων, οὓς δύναται ν' ἀπαντήσῃ. Οὐδὲ τὴν ἐπιούσαν δ' ἐδυνήθημεν ἐκεῖ νὰ ἐπιβιβασθῶμεν, διότι ὁ λιμὴν κατείχετο ὑπὸ πάγων, καὶ ἐφ' ἀμάξης μετέβημεν εἰς σημεῖον πολὺ βορειότερον, ὅπου κατὰ τὴν 8ην ὥραν εἰσέβημεν εὐρυχώρου ἀτμοκινήτου, ὑπολογίζοντες ν' ἀφίχθῶμεν τὴν μεσημβρίαν.

Μεθ' ἡμίσειαν ὅμως ὥραν πλοῦ, εἰς τὸ δωμάτιον ἐργαζόμενος, ἐνόησα ὅτι τὸ πλοῖον ἴστατο, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ κατάστρωμα, εἶδον ὅτι περικυκλούμεθα πανταχόθεν ὑπὸ πάγων, κωλύοντων τὴν πρόοδον. Ὁ πλοίαρχος ἐφάνετο ἔμφοροντις. Τὴν διεύθυνσιν ἀναλαβὼν τῆς πηδαλιουχίας, διέταξεν, ὅτε μὲν τὴν πρόοδον, ὅτε δὲ τὴν ὀπισθοδρομήσιν, αὐξάνων πάντοτε τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ μέχρι κινδύνου ἐκρήξεως, ὥς ἔκρινον τινὲς τῶν ἐπιβατῶν, ἀλλ' οἱ ἀγῶνές του ἀπέβαινον μάταιοι, οἱ πάγοι ἐπυκνοῦντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ τὸ πλοῖον ἔμεινε τέλος στερεῶς ἐμπεπηγμένον. Συγχρόνως δ' ἐνέσκυψε βιαιοτάτῃ καταιγίς, σφοδρότατος παγερός ἄνεμος ἐκ τοῦ πόλου πνέων, μετὰ πυκνοτάτης λεπτῆς καὶ κρυσταλλώδους χιόνος, καθ' ἧς δὲν ἠξεύρομεν πῶς καὶ ποῦ νὰ προφυλαχθῶμεν.

Τότε εἶδον εἰς τὸν μέσον ἰστὸν ὑψουμένας καὶ καταβιβαζόμενας ποικίλας σημαίας, καί, ἐρωτήσας, ἔμαθον ὅτι ἦσαν σημεῖα κινδύνου, ἐπικαλούμενα βοήθειαν ἐκ τῆς στερεᾶς, αὕτη δ' ὅτι ἦρχετο, ὅταν ἐδύνατο νὰ ἔλθῃ, ὑπὸ μορφὴν ἐλκύθρων, παραλαμβάνόντων τοὺς ἐπιβάτας καὶ τοὺς δειλοτέρους ἐκ τοῦ πληρώματος. Ἀλλ' ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν νὰ διαβῶμεν ἐν ἐλκύθροις τὸ πέλαγος, ἐφ' οὗ οἱ πάγοι, οἱ κωλύοντες ἡμᾶς νὰ προχωρήσωμεν,

δὲν μᾶς ἐγγυῶντο, οὔτε ἴσον πάχος πανταχοῦ, οὔτε ἔκτασιν ἄνευ διαλείψεων καὶ ἐπικινδύνων χασμάτων, μοὶ ἐφαίνετο ἥκιστα ἀσφαλὲς καὶ ἐνθαῤῥυντικόν. Περιφέρων δέ, οὐχὶ λίαν εὐέλπιδα βλέμματα πέριξ, εἶδον πρὸς βοῤῥᾶν, πέραν τῆς κυκλούσης ἡμᾶς λευκῆς σινδόνης, ἵνα μὴ εἶπω λευκοῦ σαβάνου, ἔκτασιν καταμέλαιναν, τὸν ὠκεανὸν τρικυμιώδη, ἀλλὰ πάγων ἀπηλλαγμένον, δείξας δὲ τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς τὸν πλοίαρχον, τὸν ἠρώτησα, ἂν δὲν θὰ ἦτο κατορθωτὸν ἐκεῖ νὰ φθάσωμεν, καὶ ἐκεῖθεν νὰ καταχθῶμεν εἰς προσιτὸν τι μέρος τῆς παραλίας.

Ὅσον παράτολμον καὶ ἂν ἦν τὸ νὰ ριφθῶμεν, καὶ ἂν τὸ κατωρθοῦμεν, εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ πορθμοῦ, ἐξηγριωμένην ἐκείνην θάλασσαν, ἦν πᾶς ναύτης θὰ ἤθελε μᾶλλον ν' ἀποφύγῃ, φαίνεται ὅτι ὁ πλοίαρχος ἐσκέφθη, ὅτι ἄλλη αἵρεσις δὲν τῷ ἔμενεν, ἐκτὸς ἂν ἤθελε νὰ μείνῃ παγόδετος, εἰς ἣν θέσιν ἰστάμεθα, μέχρις οὗ μειδιάσῃ τὸ ἔαρ. Ἐστρεψε λοιπὸν πρὸς ἐκεῖ τὸ πηδάλιον, καὶ μετὰ πολλὰς καὶ ἐπιμόνους προσπάθειας, κατώρθωσε τῷ ὄντι νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἀνοιχτὸν ὠκεανόν. Ἐκεῖ δ', ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν ἄνω καὶ κάτω ἐτιναχθήμεν, ὠρμήθημεν τέλος εἰς τὴν θέσιν Halscow, καὶ ἀπεβιβάσθημεν διὰ λέμβων, ὥς ἐβοήθουν οἱ ναῦται, πεζοὶ παρ' αὐτὰς βαίνοντες ἐπὶ τῶν πάγων.

Ἐκ Halscow δὲ μετέβημεν δι' ἀμαξῶν εἰς Corsör, τὸν πρὸς ὃν ὄρον τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ ἐκεῖ γευματίσαντες μέχρι τῆς ὥρας τοῦ σιδηροδρόμου, δηλαδή οὐχὶ τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἥς, ὅτε ἀνεχωροῦμεν, ἠλπίζομεν νὰ ἐπιβῶμεν, ἀλλὰ τῆς μεθεπομένης, ἀπῆλθομεν τέλος δι' αὐτοῦ καὶ ἀφικθέντες εἰς Κοπεγχάγην τὸ ἔσπερας εἰς τὰς 8.10, κατελύσαμεν εἰς τὸ ἄριστον τῶν ξενοδοχείων τῆς πόλεως, τὸ τῆς Ἀγγλίας.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου ἡ πρώτη μου φροντίς πρὸ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἐδυνάμην νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς Ὑπουργούς, ὑπῆρξε ν' ἀνεύρω τὸν Κόμητα Σπόννεκ, ποτὲ πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιβασιλείας, ἥδη δὲ Διευθυντὴν ἰδιωτικῆς Τραπεζῆς. Ἡ χαρὰ ἡμῶν, διὰ τὴν μετὰ 20 περίπου ἔτη ἐκ νέου συνέντευξιν ὑπῆρξεν ἀμοιβαία, καὶ ὁ κ. Σπόννεκ μοὶ ἐπανέλαβεν, ἦν καὶ ἄλλοτε, ὅτε ἐγκατέλειπε τὴν Ἑλλάδα μοὶ εἶχεν ὁμολογήσῃ

βαθεΐαν του μεταμέλειαν, διότι δὲν ἐπείσθη ἄλλοτε, εἰς ἃς τῷ εἶχον ἀποτεΐνη παρατηρήσεις περὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἀνεγνώριζε δ' ὅτι περιέπεσεν εἰς θεμελιώδη λάθη, καθ' ὅσον δὲν ἐγνώριζε τὸν τόπον, οὗ τὰς τύχας ἀνέλαβε νὰ διευθύνῃ μετὰ μακρὰν μόνον ἄρνησιν καὶ κατ' ἐπίμονον ἀπαίτησιν τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Erstrup, καὶ τὸν Γεν. Γραμματέα κ. Vedel, μετέβην εἰς τὸ οὐχὶ πλούσιον Ἑλληνοῤῥωμαϊκὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν Μουσεῖον καὶ ἔπειτα εἰς τὸν περίφημον Δημόσιον Κήπον Τίβολι, ἄφυλλον τότε, παντὸς δὲ εἶδους θεάματα περιέχοντα.

Τῇ ἐπομένῃ δ' ἡμέρᾳ ἐπεσκέφθην τὰ κυριώτερα μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ ἐδέχθην τινῶν ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ τοῦ Σπόννεκ, τὰς ἀντεπισκέψεις, καὶ προσέτι, μετὰ τοῦ Γεωργαντοπούλου, μετέβην εἰς τὸ Ἑθνομολογικὸν Μουσεῖον, ὃ φημίζεται ὡς ἐν τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐπισημοτάτων. Εἰς αὐτοῦ δὲ τὸ πρῶτον δωμάτιον, ἐν ᾧ ἠσυχολούμην νὰ δώσω εἰς τὸν Ἀρχαίου μου διασαφήσεις περὶ τινῶν τῶν ἐκεῖ ἐκτεθειμένων ἀντικειμένων, πλησιάσας μὰς ἄγνωστός τις κύριος, καὶ συμπληρώσας τὰς ἐξηγήσεις μου, ὅτε ἔμαθε τίνες ἡμεῖς, μὰς ὠδήγησεν εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς ἀπεράντους συλλογὰς, τὰς ἰδίως πλουσίας τῶν Ἑσκιμῶν, τῶν Ἰαπώνων, Σινῶν, Μαλαίων κτλ., εἰς τὰ περιεργότερα τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐφιστῶν. Ἦν δ' ὁ κύριος οὗτος, ὡς ἐπὶ τέλους μὰς ἐδήλωσεν, αὐτὸς ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου κ. Steinhauer. Εἶτα δ' ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸ περίπυστον Μουσεῖον τοῦ Thorwaldsen, ἄξιον ἐν πᾶσι τῆς φήμης του. Ὅτε δ' ἀνεχώρουν, ἐνθουσιῶν δι' ὅσα εἶδον, ὁ περιάγων ἡμᾶς φύλαξ μοι εἶπεν ὅτι ὑπῆρχε καὶ ὑπόγειος δόμος, περιέχων ἄξιά τινα θεᾶς· καταβὰς δ' εἰς αὐτόν, εἶδον τὰς ἀρχαιότητας, ὅσας ὁ μέγας γλύπτης εἶχε κομίσῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῶν ὁδοιποριῶν του, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν διὰ μιᾶς κατεβίβασε τὴν ἐντύπωσιν, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀποτελέσῃ ἐπ' ἐμοῦ τὰ ἔργα τοῦ Θορβάλσεν, ἔχοντα, ὅπως δήποτε πρὸς τ' ἀρχαῖα, ὡς ἀντίτυπα πρὸς πρωτότυπον.

Τῇ δὲ 12)24 Μαρτίου, κατὰ τὰς 12¹/₂, μετέβην ἐν στολῇ εἰς τ' Ἀνάκτορα, ὅπου προσηνέστατα μ' ἐδέχθη ὁ Βασιλεὺς καὶ οὐχ ἥττον ἢ Βασίλισσα, ἣτις, ὅτε τῇ εἶπον ὅτι εἶναι μήτηρ εὐτυχεστάτη, διότι ὅλα τὰ τέκνα της κάθηνται ἐπὶ θρόνων τῆς Εὐρώπης, μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι εὐλογεῖ μὲν δι' αὐτὸ τὸν Θεόν, ἀλλ' οὐχ ἥττον διατελεῖ περίφοβος, διότι, καθ' ἣν στιγμὴν ὠμιλοῦμεν, τρία ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἐν Ῥωσσίᾳ (ἡ τότε ἤδη Αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας, ἡ Ἡγεμονὶς τῆς Οὐαλίας καὶ ὁ Διάδοχος τῆς Δανίας,) καὶ ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους (τὰς κακούργους ἐπιβουλάς τῶν μηδενιστῶν,) προσέτι δ' ὅτι, ἂν ἐπήρχετο πόλεμος ἐν Εὐρώπῃ, ἴσως θὰ εὐρίσκοντο τὰ τέκνα της ἀντιτεταγμένα εἰς ἀντίθετα καὶ ἐχθρικά στρατόπεδα. Ἀλλ', ὥς πρὸς τοῦτο, τῇ εἶπον, ὥς καὶ εἰς τὸν Βασιλέα, τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀναρχίας ἀπέκρουε πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ μέλλον πάντα κινδύνον πολέμου· ἂν δ' ἐπήρχετο, αἴα, δήποτε ἀνατροπὴ, ἐν Εὐρώπῃ, δὲν ἀπέκρουσα τὴν πεποίθησίν μου ὅτι ἐξ αὐτῆς δύναται σπουδαίως νὰ ὠφεληθῇ ἡ Ἑλλάς, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐμφρόνως πολιτευθῇ. Ἐξέφρασα δὲ καὶ τὴν πεποίθησίν μου, ἣν συνεμερίζοντο, ὅτε Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα, ὅτι ὁλως παράλογον ἦν τὸ ὑπό τινων πιστευόμενον, ὅτι ὁ Βίσμαρκ ἐνήργει κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ διέκειτο δυσμενῶς πρὸς αὐτήν.

Εἶτα δὲ παρουσιάσθην εἰς τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος Διαδόχου, θυγατέρα δὲ τοῦ Βασιλέως τῆς Σαξωνίας, τὸ ἀνάστημα λίαν ἀξιοπρεπὴ καὶ τοὺς τρόπους εὐάρεστον, καὶ εἰς αὐτήν, περὶ Ἑλλάδος γενομένου τοῦ λόγου, δὲν ἀπέκρουσα τὴν λύπην μου διὰ τὴν ἐπὶ τῆς Συνόδου τοῦ Βερολίνου παλίμβουλον διαγωγὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας Barthélémy de St. Hilaire.

Τὸ δ' ἑσπέρας προσεκλήθην εἰς τὴν συναναστροφὴν τοῦ Πρέσβεως τῆς Σβεκίας Βαρώνου Fries, καὶ ἐκεῖ ἀπήντησα καὶ ἐγνώρισα πάντα τὰ μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ πολλοὺς τῶν ἐγγχωρίων Ὑπουργῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἐπεσκέφθην τὸ Μουσεῖον Ῥόζενθαλ, περιέχον μνημεῖα ἐθνικὰ καὶ Βασιλικά, ἅτινα μοὶ ἐξήγησεν ὁ Διευθυντὴς

αὐτοῦ κ. Andersen· τὸ δὲ ἑσπέρας, εἰς τὰς 5 1/2 (μέχρις 9,) παρεκάθησα εἰς τὴν Βασιλικὴν τράπεζαν μεταξὺ τοῦ Πρίγκηπος Ἰωάννου καὶ τῆς Αὐλικῆς κυρίας Orenhausen. Παρῆν δὲ καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Τῇ δὲ 14)26 Μαρτίου, ἡμέρα Σαββάτῳ, ἀπῆλθον κατὰ τὰς 11, ἐν μεγάλῃ στολῇ, εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἡ Βασίλισσα καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοὶ εἶχον εἰπῇ, ὅτι ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τὸ μνημόσυνον τοῦ Αὐτοκράτορος· ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως εἶδον, ὅτι, ἀφ' οὗ ἔφ' ἱκανὸν χρόνον ἔμεινα μόνος ἐκεῖ μετὰ τοῦ Γεωργαντοπούλου, τέλος ἦλθον καὶ δύο μόναι μαυροφόροι κυρίαι, καὶ ἄλλος οὐδεὶς. Μετὰ τινὰ χρόνον ἡ μία τῶν κυριῶν, ἡ νεωτέρα, πλησιάσασά με, μοὶ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὅτι πιθανὸν δὲν ἤξευρον ὅτι τὸ μνημόσυνον εἶχεν ἀναβληθῇ δι' αὐριον. Καὶ τὴν ἡὐχαρίστησα μὲν διότι μοὶ ἀνήγγειλε τοῦτο· ἀλλ' ἅπαξ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δὲν ἠθέλησα ν' ἀναχωρήσω πρὸ τοῦ τέλους τῆς λειτουργίας.

Μετὰ τὴν ἐκκλησίαν δὲ μετέβην εἰς τῆς κυρίας Σπόννεκ, καὶ καθ' ὁδὸν ἀπῆντησα κύριον τινα, ὅστις, ἀναγνωρίσας με, διότι μὲ εἶχεν ἰδῆ ἐν Ἀθήναις, παρουσάσθη εἰς ἐμέ, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἦν ὁ Καθηγητὴς Πίος, ὁ ὡς Ἑλλήν γράφων τὴν καθ' ἡμᾶς, νυμφευθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα τοῦ κ. Σπόννεκ, παρ' ᾧ καὶ μὲ συνώδευσε.

Εἶτα δ' ἐπεχείρησα ἐκδρομὴν εἰς τὴν τῇ πόλει παρακειμένην νῆσον Ἀμάκ, περίεργος νὰ ἰδῶ, ἂν δικαιολογῇ πως ὅτι περὶ αὐτῆς εἶχον γράψῃ ἐν τῷ διηγήματι τοῖς «Ὑφантаῖς τῆς Ἀνσης», καὶ εὔρον ὅτι, εἰ καὶ πως γυμνοτέρα καὶ πεζοτέρα φαίνεται, ὥς νῦν ἔχει, ἀλλὰ, κατὰ τὰς ἀποστάσεις καὶ τὰ λοιπά, δὲν ἀφίσταται πολὺ τῆς περιγραφῆς μου.

Κατὰ τὰς αὐτὰς δ' ὥρας ἡσχολούμην εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Περσῶν καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ellissen μεταφράσεως τοῦ τέλους τῆς Παραμονῆς, διότι τὴν ἀρχὴν εἶχεν ἄλλοτε μεταφράσῃ ὁ πατήρ μου.

Τὴν Κυριακὴν δ' ἐτελέσθη ἡ ἀναβληθεῖσα νεκρώσιμος τελετὴ εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν παρῆν ὁ Βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἐξερχόμενος δ' ἀπῆντησα τὰς κυρίας,

αἵτινες τὴν προτεραίαν μοὶ εἶχον προσομιλήσῃ καὶ παρουσιασθεῖς εἰς αὐτάς, ἔμαθον ὅτι ἦσαν ἡ κυρία Βαράτοφ, σύζυγος τοῦ Γραμματέως τῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς Πριγκήπισσα Ἀβουμελέκ, ἣς καὶ ἐπεσκέφθην κατ' οἶκον, μετὰ πλείστης φιλοφροσύνης δεκτὸς γενόμενος. Μετὰ ταῦτα δ' ἐπεσκέφθην καὶ τὸ ἱκανῶς πλούσιον Μουσεῖον τῶν βορείων ἀρχαιοτήτων.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν παρουσιάσθη εἰς ἐμὲ ὁ νέος de Quaade, νῖος τοῦ τότε ἐν Βερολίνῳ Πρέσβεως τῆς Δανίας, Ἀκόλουθος δ' εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, τεθεὶς ὑπὸ τούτου εἰς τὴν διάθεσίν μου, ἐν ᾧ διεμένον ἐν Κοπεγχάγῃ, καὶ τὸν ἐκράτουν πάντοτε εἰς τὸ ἡμέτερον πρόγευμα, ὅσας δὲν ἤμην ἀλλαχοῦ προσκεκλημένος, ὥς κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν, ὅτε μετὰ τοῦ Γεωργαντοπούλου ἐδείπνησα παρὰ τῷ Γενικῷ Προξένῳ τῆς Ἑλλάδος κ. Clausen, καὶ εἰς τὴν ἐπεσκέφθην τὴν συναστροφὴν τοῦ Πρέσβεως τῆς Γαλλίας κ. Croy.

Τῇ ἐπιούσῃ δὲ μὲ παρέλαβεν ὁ κ. Σπώνναχ εἰς νεῦμα εἰς τὴν ἐξοχὴν του, ὅπου ἐπανεῖδον τὴν, ἣν ἐν Ἀθήναις εἶχον γνωρίσῃ, ἀγαθὴν σύζυγόν του, ἀποβιώσαντα ἔκτοτε, καὶ τὴν εὐφρεστίαν καὶ πρωτότυπον θυγατέρα του, σύζυγον τοῦ Καθηγητοῦ κ. Πίου.

Ἡ 17)29 δέ, ἡμέρα Τρίτη, ἦν ἡ τῆς ἐπισήμου ἐπικηδείου τελετῆς, δι' ἣν εἶχον ἔλθῃ εἰς Κοπεγχάγην. Συνοδευόμενος, ἐπομένως, ὑπὸ τοῦ νέου Quaade, ἀπῆλθον ἐν μεγάλῃ στολῇ, περὶ τὰς 9 τὸ πρωῒ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὴν πόλιν Rotskill, εἰς ἣς τὴν μεγαλοπρεπῆ Μητρόπολιν, παρουσία τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, πασῶν τῶν ἀρχῶν, τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ μεγάλης συρροῆς τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν, ἐτελέσθη ἐπισημότατα ἡ κηδεία, μεθ' ἣν παρεκαθήσαμεν εἰς μέγα πρόγευμα, ἐγὼ δ' εἶχον θέσιν παρὰ τῷ Ἐκτάκτῳ Ἀπεσταλμένῳ τῆς Ἀγγλίας, Sir Charles Wyke, καθημένῳ πλησίον τοῦ Βασιλέως. Εἰς τὰς 2 1/2 δ' ἐπεστρέψαμεν εἰς Κοπεγχάγην, ὅπου μ' ἐπεσκέφθη ὁ Αὐλάρχης, ἵνα μ' εὐχαριστήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Αὐλῆς.

Τῇ ἐπιούσῃ, μετὰ τοῦ κ. Πίου, ἐλθόντος πρὸς ἐμὲ, ἐπεσκέφθην τὸ Πανεπιστημεῖον, καὶ τὴν Βιβλιοθήκην αὐτοῦ, εἰς ταύτην δὲ μὲ ὑπεδέχθη καὶ μ' ὠδήγησεν ὁ ἐκ τῶν συγγραμμάτων του

γνωστός μοι Καθηγητής κ. Ussing καὶ ἐρωτήσας, ἔμαθον ὅτι εἰς αὐτὴν διατηρεῖται καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦ ὑπὸ τοῦ Buchon ἐκδοθέντος χρονικοῦ τοῦ Μωρέως.

Εἶτα δ' ἐπορεύθημεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Βιβλιοθήκην, περιέχουσαν 500,000 τόμων, καὶ ἐν ἄλλοις, μοὶ ἐδείχθησαν ἐν αὐτῇ καὶ περίεργα νεοελληνικὰ συγγράμματα, ὥς ἡ μετάφρασις τῆς Νέας Γραφῆς, ἐκδοθεῖσα ἐν Γενεύῃ ὑπὸ Μαξίμου Καλλιπολίτου, τὸ 1630, ἡ ὑπὸ Στεφάνου Στεφανόπολι μετάφρασις διηγήματός τινος εἰς τὴν Κορσικὴν χυδαίαν Ἑλληνικὴν, ἐκδοθεῖσα ἐν Λονδίνῳ τῷ 1863 δαπάνῃ τοῦ Λουκιανοῦ Βοναπάρτου. Ἀφ' οὗ δ' ἐθαύμασα καὶ τὸ περίφημον σύμπλεγμα τοῦ Θορβάλσεν εἰς τὸν αἶτον τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας, καὶ τὰ ὥραῖα αὐτοῦ ἀγάλματα εἰς τὸν νάρθηκα αὐτῆς, μετέβην παρὰ τῷ ἀρχαίῳ ἐξ Ἑλλάδος γνωρίμῳ, τῷ ἀρχιεπίτῳ Ἀγασεν, ὃν εὗρον λίαν γεγηρακότα· παρεπεδήμει δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφός του Θεόφιλος, ὁ οἰκοδομήσας παρ' ἡμῶν τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ μετὰ πλείστης χαρᾶς παρ' αὐτοῖς δεκτὸς γινόμενος, ἐπρογεύθη ἐκεῖ ἐκ τοῦ προχείρου μετὰ τοῦ Γεωργαντοπούλου. Τὸ ἑσπέρας δ' ἤμεθα προσκεκλημένοι εἰς γεῦμα εἰς τ' Ἀνάκτορα, ὅπου παρῆσαν 44 συνδαιτημόνες, καὶ εἰς αὐτὸ ἐκάθησα ἀπέναντι τῶν Βασιλέων, μεταξὺ τοῦ Αὐλάρχου καὶ τοῦ Σταυλάρχου. Εἰς τὸν Γεωργαντόπουλον δ' ἀπεδόθησαν περιποιήσεις πολλαί, ἰδίως ὑπὸ τοῦ Πρίγκηπος Βαλδεμάρου. Τὸ δ' ἑσπέρας, ἐν συναναστροφῇ τοῦ Πρέσβεως τῆς Αὐστρίας καὶ ἄλλοτε συναδέλφου μου ἐν Ἀμερικῇ κ. Frankenstein, ἀπῆντησα τὸ ἄνθος τῆς Δανικῆς ἀριστοκρατίας, καὶ μεταξὺ τῶν χαριεστάτων καὶ μᾶλλον διακεκριμένων, τὴν κυρίαν Bodinus, σύζυγον τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Τὴν ἐπαύριον, ὅτε ὠδηγήθην εἰς τὴν Λέσχην τὸ **Ἀθήναιον**, ἔχουσαν καὶ αὐτὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἐφημερίδων, ἔμαθον τὸν ἐπελθόντα θάνατον τῆς 88ετοῦς Ἡγεμονίδος Καρολίνας, χήρας τοῦ πρώην Διαδόχου τοῦ θρόνου· καὶ ἐτηλεγράφησα περὶ τούτου αὐθημερὸν εἰς τὸν Βασιλέα· ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ κηδεία ἔμελλε νὰ τελεσθῇ μόνον μετὰ 4 ἑβδομάδας, μοὶ ἦν ἀδύνατον, καὶ εἰς τὰς τότε περιστάσεις ἀσύμφορον νὰ παραμείνω, ἵνα

παρευρεθῶ εἰς αὐτήν. Ὅτε δ' ἐπέστρεψα εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου, μοὶ ἀνηγγέλθη ὁ Γραμματεὺς τοῦ Βασιλέως, ὅστις, εἰσελθὼν, μοὶ ἐπέδωκε τὸν Μεγαλόσταυρον τῆς Dannebrogk, καὶ ἐχάριεν πολὺ ὅτι συγχρόνως ἐπαραιομοφορήθη καὶ ὁ Ἀκόλουθος κ. Γεωργαντόπουλος. Ἀπελθὼν δὲ τότε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἵνα εὐχαριστήσω τὴν κ. Ὑπουργὸν διὰ τὰς διακρίσεις ταύτας καὶ τὸν ἀποχαιρετίσω, ἐπὶ πολὺ συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δ' ἑσπέρας προσῆλθον εἰς μεγάλην συναναστροφὴν τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἰταλίας Conte della Croce.

Τέλος τῇ 20)1 Ἀπριλίου, ἡμέρα Παρασκευῇ, ἀπῆλθον μετὰ τοῦ Ἀκολούθου μου, καί, διαπλεύσαντες τοὺς Βέλτας, ἀνοικτοὺς ἤδη καὶ ἐστερημένους πάγων, ἀφίχθημεν τὸ ἑσπέρας εἰς Ἀμβούργον, ἔχοντες συνοδοιπόρον καὶ τὸν Γραμματέα τῆς ἐν Δανία Γαλλικῆς Πρεσβείας κ. Leflau, ὅστις, ἀφ' οὗ συνώδευσε μέχρις Ἀμβούργου τὴν ὥραίαν καὶ χαριεστάτην σύζυγόν του, ἀπερχομένην εἰς Παρισίους, ἐπέστρεψεν ὁ ἴδιος εἰς Κοπεγχάγην. Διὰ τοῦτο, ὅτε μᾶς ἀπεχαιρέτα, τῷ εἶπον τὸ τοῦ Ῥακίνου «Le flût qui la porta recule éprouvanté». Ὅταν δὲ μ' ἠρώτησε διατὶ éprouvanté, τῷ ἀπήντησα ὅτι με παρεξήγησε, διότι ἐγὼ ἔλεγον éproux vanté. Μετ' ἐπίσκεψιν δ' εἰς τὸν Πρόξενον ἡμῶν κ. Gorrissen, τὸ ἑσπέρας, διελθόντες πρὸ τῆς μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ Ἀμβούργου ἀπεχούσης Friedrichruh, ἀφελούς ἐπαύλεος τοῦ Πρ. Βίσμαρκ, ἐν μέσῳ δάσους κειμένης, τὸ ἑσπέρας ἐπεστρέψαμεν εἰς Βερολῖνον.

Ἐν Βερολίνῳ

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ παρὰ διαφόρων τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, οὓς ἐπεσκέφθη, ἅμα ἐπανελθὼν, ἐμάνθανον ὅτι περὶ Ἑλλάδος εἶχον ἀποφασισθῇ, ἔνεκα τῶν Ὀθωμανικῶν ἐνστάσεων, τὰ ἐν τῷ Συνεδρίῳ προταθέντα μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ νὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἥτοι, ἀφαιρουμένων τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τοῦ πλείστου τῆς Ἠπείρου, καὶ ὁ τραπεζίτης Βλάιχρεδερ μοὶ εἶπεν, ὥς